THE ISRAELITE PRESS

The only Jewish Newspaper in Western Canada

אידישע ווארט

Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.

Subscription: $6.00 per year.
WINNIPEG — MANITOBA
Established 1910 Phones: 55 409—52 213

די "ביילאָ" אין די קומענדיקע מוניציפּאַלע וואַלן דעם פרייטאָג

איסער די וואלן פון מעיאר, אַלדערמען און סקול טראַסטים קו־מענדיקן פרייטאָג, וועלן די וויניפּעגער שטייער־צאָלער דארפן שטימען איבער א ביילאָ וועגן אַן "אדווייזארי סיטי פּלענינג קאָמישאָן". — און פאר די וואָס זיינען ניט באקאנט מיט דעם ענין, וועלן מיר פּרובירן דאָ דערקלערן עס אין עטלאכע ווערטער.

דער מאָדערנער וועג צו בויען שטעט און צו אנטוויקלען זיי איז אויסצופּלאנען אין פאָראויס דעם אויסלייג פון די גאסן, כדי זיי זאָלן זיין שענער און כדי זיי זאָלן ניט האָבן קיין שווערע פּראָבלעמען ווען זיי צעוואקסן זיך. אזוי, למשל איז די צוקונפטיקע האַפּן שטאָט ביים האָדסאָן ים, טשוירטשיל, אויסגעפּלאנט געוואָרן פון עקספּערטן, נאָך איידער זי האָט זיך אָנגעהויבן בויען, און אויב זי וועט זיך צעוואקסן ווען אין א גרייסער שטאָט, וועט זי ניט וויסן פון א סך פון די פּראָבלעמען פון די עלטערע, פּלאנלאָזע שטעט, און די ריזיקע אויסגאַבן וואָס דארפן דערנאָך געמאכט ווערן אויף איבעסערונגען פון די פעלערן וואָס זיינען פריער געמאכט געוואָרן.

ביז לעצטנס האָט מען ווייניק געוואוסט פון אזא זאך ווי "טאַון פּלענינג". וועגן די אלטע שטעט איז דאָך אָפּגערעדט, נאָר אפילו די נייערע שטעט, ווי וויניפּעג, זיינען אויסגעוואקסן ספּאָנטאַן, אָן באַשטימטע פּלענער, און איצט דארף מען ליידן דערפון. אזוי, למשל, קאָן די הויפּט ארטעריע פון שטאָט, מיין סטריט און פּאָרטעדזש עוועניו, ניט געקוקט אויף דער צופעליקער ברייטקייט פון די גאסן, לאנג ניט אריבערטראָגן דעם כסדר וואקסנדיקן פארקער, און מען מוז דורכפירן א נייע "קראָס־טאַון היוויי". מען הויבט עס אָן דורכפירן מיטן בוי פון ...

ד"ר. משה גאסטער

(צו זיין 75 יאריקן געבורטסטאָג)

פון ש. ערנסט

די אידישע וועלט פייערט איצט דעם 75 יאריקן געבורטסטאָג פון איי־נעם פון די געציילטע גדולים אין אונ־זער דור. — דר. משה גאסטער, דער ראבינער פון דער ספרד'ישער קהלה אין לאָנדאָן, וואָס אחוץ דעם אָפיצי־עלן אמט זיינעם — ווערט ער פאר־רעכנט פון די גרעסטע וויסנשאפטס־לייט אין דער אידישער געלערנטער וועלט. דער 75 יאריקער יובילעאום ...

דורך און דורך איינגעזאַפּט מיטן אידישן גייסט.

טאָג איין טאָג אויס זיצט דר. גאסטער אין זיין ארבעטס צימער ביים גרויסן שרייב־טיש, און זיין גייסט איז נישט מיד פון ארבעטן, פאָרשן, ליגן א ציגל צו א ציגל, און מיר זעען פאר זיך דעם ריזיקן בנין, וואָס דער גרוי־סער חכם האָט פאר אונז אין משך פון די פיל יארן ארבעט אויפגעבויט.

טערנעמונגען וואו אייביק באשיינט ער מיט זיינע גייסטרייכע רעפערא־טען, און מיט זיין אימפּאָנירנדער פּערזענלאכקייט, — דאַן טרעפט מען אים אייביק פארזונקען צווישן ביכער אין זיין ריזיקן ביבליאָטעק צימער. פון אלע זייטן הויכע ווענט מיט בי־כער, די אנטיק מעבל, די אלטע מערקווירדיקע ביכער דערמאָנען פאר־גאנגענע תקופות, ...

ציע, אין די ד' אמות פון זיין קאבי־נעט איז געפּלאָנט געוואָרן דער גורל פון דער ציוניסטישער באוועגונג. דר. גאסטער איז פון אייביק אָן געוועזן פון די וויכטיקסטע ציוניסטישע פּערזענ־לאכקייטן, אנגעהויבן פון דער פריער־סטער תקופה — צוזאמען מיט דר. הערצלען, האָט ער אנטייל גענומען אויף א סך ציוניסטישע קאָנגרעסן. ...

עס איז צו האָפן אז ער וועט נאָך לאנג האלטן אין זיך אָט דעם כוח, ער וועט נישט מיד ווערן נאָך לאנגע יארן, צו שטיין ביי דעם קוואל פון לעבן און וויסן. און זיין רייכער איינ־טעלעקט וועט נאָך פיל אויפטאָן פארן אידישן פאלק, ווי אויך פאר דער גאנצער קולטורעלער מענשהייט.

רעראַם. ער איז א נסתר און ל"ו'ניק. א פארבארגענער גייסט וואָס גיט דעם פאלק א קערנדיקן תוכן.

און אינטערעסאַנט וועט אויך זיין פארן לעזער צו וויסן, אז דער פאר־דינסטפולער דר. גאסטער איז אויך געוועזן דער הויפּט איניציאטאָר פון דער בארימטער באלפור דעקלערא־...

טראָגט אויף זיך האָבן נאָך אויף אים נישט איבערגעלאָזט קיין חותם פון דער עלטקייט. — די רירעוודיקייט און טעמפּעראַמענט איז דער גרונד־כאראק־טער פון זיין אומערמידלאכן גייסט. ווען ער האָט נישט די דרינגלאכקייט צו זיין פארטראָטן אויף וויכטיקע גע־זעלשאפטלאכע אדער קולטורעלע אונ־...

ווערסיטעט. אין יאר 1887 ווערט ער אויסגעוויילט פארן ראבינער פון דער ספרד'ישער קהלה אין לאָנדאָן — און ביז היינטיקן טאָג פארנעמט ער דעם חשוב'ן אמט. שוין כמעט א האלבער יאר־הונדערט ווי ער וואוינט אין ענג־לאנד, נאטוראליזירט אין דער ענגלי־שער סביבה — און דאך איז ער ...

איבער די פּראָווינץ שטעט פון אָנטעריאָ

פון ש. קאפלאן פעלד ארגאנייזער פון א. א. ה. פ.

— 1 —

קאָרנוואָל

א שעה אנדערהאלבן רייזע פון מאָנטרעאל און דער צוג ברענגט אייך אין קאָרנוואָל. איר זעהט שוין אויף יענער זייט גרעניץ פון דער פּראָווינץ ...

ער פאבריקן באשעפטיקט 4834 אר־בעטער, היינט איז זייער צאָל אביסל קלענער, פּאָפּציק פּראָצענט פון די ארבעטער פארמאָגן דאָ אייגענע היי־זער, זיי האָבן זיך אויף אויסגעבויט פאר די לעצטע צען יאָר.

אין אלגעמיין איז קאָרנוואָל ניט קיין גרויסע שטאָט מיט אירע הע־כער צען טויזנט איינוואוינער, איינ־...

זיך אין א שטאָט, וואו דער סיטי מע־יאָר, מר. האראוויץ, איז איינער פון די צוויי אידישע מעיאָרס אין קאנא־דע און די שטאָט האָט אים פיל צו פארדאנקען פאר איר זויבערקייט, שיינקייט און ארדענונג.

מיט א יאָר אכצן צוריק איז ער אנגעקומען אין קאנאדע און פאר דער קורצער צייט האָט ער באוויזן אויס־...

קאָרנוואָלער אידישע ארבעטער פיל גינסטיקער ווי די לאגע פון אנדערע שטעט און דעם זעלבן פאך.

דער שטעטעל איז און קאָרנוואָל, נייטאָן פיליפּס, האָט זיך דאָ באזעצט מיט א יאָר פופציק צוריק, ער וואוינט נאָך היינט אין קאָרנוואָל און ער האָט דאָ א "קלאָדינג סטאָר" אויף פּיט סטריט.

...

אויף דער פארקלענערונג פון דער קאָרנוואָלער קהלה. דאָס יאָר האָבן אויסגעוואנדערט פופצן משפחות און דאָס האָט זייער שלעכט געווירקט אויף דעם בודזשעט פון דער קהלה. מען מאטערט זיך ווייטער איינצוהאל־טען דעם שוחט. דער יונגער לערער לע־ווין, וועלכער איז געוועזן א ברכה פאר אזא קליינער קהלה און ער האָט גע־לערנט מיט 42 קינדער, האָט ליידער צוליב פינאנציעלע שוועריקייטן גע־מוזט פארלאָזן קאָרנוואָל. ווי מיר דער־וויסן זיך איז ער איצט אנגאזשירט געוואָרן אין נידוואטערפאָרד, נ. ס., און מיר נוצן אויס די געלעגנהייט אים און ניו־וואטערפאָרד דערמיט צו באגריסן. די קליינע פּראָווינצפּענע קהי־לה אויפן ברעג פונם אטלאנטיק וועט דורך דעם געווים פיל געווינען.

גאנץ טעטיק איז אין קאָרנוואָל די ליידיס אקזילערי מיט מרס. ב. סי־געל אלס פּרעזידענטין און די הדסה מיט מרס. פּ. אבוגאוו אלס פּרעזי־דענטין.

קאָרנוואָל איז אויך היינטיקס יאָר טריי געבליבן דעם אידישן אימיגראנ־...

דער הארוויץ. ביז פאבריקן יאָר זיינען די פארדינסטן פון די ארבעטער דאָ געוועזן מער ווי באפרידיגנד פון $20 ביז $90 א וואָך. דער אלגעמיינער קריזיס האָט פארשטייט זיך ניט אויסגע־מידן קאָרנוואָל. ווען אין פאבריקן יאָר איז נאָך געוועזן ארבעט פאר 47-52 שטונדן א וואָך, איז איצט די צאָל ארבעטס שטונדן פארקירצט געוואָרן, כדי אויסצומיידן ארבעטסלאָזיקייט, באזונדערס צווישן די, וועלכע האלטן זייערע פאמיליעס אין קאָרנוואָל, און טאקע צוליב דעם איז די לאגע פון די ...

לן זיין אין א אַסיען טאָג, ווען די בלעטער זיינען שוין האלב געל, אבער די זון שמייכלט נאָך צו אייך אזוי ליבלאך און ווארעם. און יעדער ווינ־קעלע פילט זיך די שטענדיקע זאָרג פון דער ארבעטזאמער באפעלקערונג פאר זייער שטאָט און יעדער "הויז־זיסע־היים".

און גייענדיק איבער די מוסטער־האַפטע גאסן, וואו מיט איניקע יאָר צוריק זיינען נאָך געוועזן טיפע בלאָ־טעס, איז מיר באזונדערס אנגענעם געוועזן דער געדאנק, אז איך געפין ...

איינער לאַכט און וויל ניט — איינער וויל און קאָן ניט

קורצע מעשה'לאך

אין קינאָ זיצט א יונגערמאן און אנ־שטאָט צו קוקן אויפן לייוונט, קוקט ער בקדר אויפן שכן.

...

איך אויף אייער פּנים. ווען איך זע, אז איר לאכט — לאך איך אויך.

א קיסר איז אמאל געקומען אין א שטאָט און האָט זיך דערוואוסט, אז דאָרט וואוינט איינער, וואָס קאָן ...

די סקול באָרד (שול פאַרוואַלטונג) און אירע פּראָבלעמען

פון מ. אווערבאך

4) סקול סופּלייס קאָמיטע, די דאָ־זיקע קאָמיטע דארף צושטעלן די שול מכשירים.

ווען מען נעמט אין אכט די פאר־צווייגטע ארבעטן וועלכע דארפן דורכ־געפירט ווערן פון דער שול באָרד, — קאָן קיינער ניט צווייפלען אין דער פאראנטוואָרטלאכקייט וועלכע א סקול טראסטי האָט אויף זיך — ניט נעמענ־דיק קיין באצאָלט פאר דעם.

אויסער דעם האָט מען צוטאָן מיט לעבעדיקע נפשות, מיט דעם לעבן און דערציאונג און גייסטיקע און פיזישע אנטוויקלונג פון טויזנטער קינדער.

פון דעם יערלאכן רעפּאָרט פון 1930 זעט מען, אז 41,748 קינדער האָבן באזוכט פּאַבליק סקול אין וויניפּעג. א סטעף פון 1043 לערער, אויסער אנ־דערע ארבעטער — געפינען זיך אין די שולן.

די הכנסה פון דער שול באָרד פון טעקסעס — איז אומגעפער געוועזן ארום $3,410,784. די צאל שולן וועל־כע געפינען זיך אין וויניפּעג זיינען 67 פּאַבליק סקולס אויסער אנדערע פּלעצער, וועלכע זיינען פארנומען אין פארבינדונג מיטן שול וועזן. די אָפּ־שאצונג פון די שולן און איינריכטונגען אין די שולן, איז אומגעפער ווערט א $10,426,796.

די ארבעטער פארטרעטער גיט מען ניט קיין טשערמאנשיפּ אין די קאָמי־טעס, מיט דעם אויסנאם וואָס ווערט געמאכט אין עמערדזשענסי פאלן וואו קאָמיטעס מיט סאבקאָמיטעס מוזן פארמירט ווערן, פאר געוויסע נויטן.

די ארבעטער פארטרעטער האָבן אויסגעקעמפט דעם געדאנק און אז אנ־...

איבערפלעבלאך איז שווער איינצו־זעען און פארשטיין די פארצווייגטע ארבעט פון דער וויניפּעגער סקול באָרד און איר גוואלדיקע באריכטונג און ווירקונג אויף דעם גאנצן שול סיסטעם אין וויניפּעג. אבוואל די מיטגלידער פון דער שול פארוואלטונג נעמען ניט קיין באצאָלט פאר דער צייט און ענערגיע וועלכע זיי גיבן אוועק, דאך נעמען זיי אויף זיך א גוואלדיקע אחריות אָדער פאראנטוואָרטלאכקייט פאר די ארבע־טען וועלכע עס ווערן אנגעפירט פון דער באָרד אלס גאנצעס.

צוזאמענשטעל פון שול פארוואלטונג

...

גען א בעסערן מעדיצינישן פּערסאָנאל און מעדיצינישע אינסטרומענטן, כדי צו געבן א בעסערע הילף די ארימע קינדער אין פאל פון נויט.

די ארבעטער פארשטייער פארלאנגען בעסערע מאָדערנע, פּראָגרעסיווערע ...

סטרומענטן און אנדערע ווילטיקע מע־דיצינישע איינשטאטונגען.

3) הוין אָדער בילדונג קאָמיטע. די אויפגאבע פון דער קאָמיטע איז — צו בילדן נייע שולן ווען מען דארף זיי, פאררייכטן די אלטע שולן, זוכן אויסבעסערונגען און בעסערע באַ־קוועמלאכקייטן אין די שולן.

(שלוס אויף זייט 3)

נידעריקע עקסקורסיע פעירס

צו

איסטערן קאַנאַדע

נעמט אייער ווינטער רייזע אין פארלויף פון דעצעמבער. פעירס זיינען א סך נידע־ריקער און די פּריווילעגיעס פאר צוריק־קערן זיך זיינען לענגער אויף טיקעטס צו מיזרח קאנאדע, פון אלע סטיישאנס וויני־פּעג און וועסט.

צענטראל יונייטעד סטייטס

פון סטיישאנס אין סאסקאטשעוואן און אלבערטא, נידעריקע פעירס אין דעצעמ־בער. לימיט 3 מאנאטן.

וואנקאווער
וויקטאריא
ניו וועסטמינסטער

פּאַסיפיק קאוסט

ווינטער אויפ'ן פּאציפיק — וויקטאריא — קאנאדעס אייביק גרינער שפּילפּלאץ. טענים, גאלף, מאטאר, רייטן — קריסטאל גארדענס צו שווימען און טאנצן. קומט ווען עס האלטן אן די נידעריקע ווינטער פעירס, אין פארלויף פון דעצעמבער, יאנ־וואר און ביז דעם 4טן פעברואר.

4־טער יערלאכער
עמפּרעס מידווינטער גאלף טורנאמענט

פעברואר 22 — 27, 1932

ספּעציעלע רייטס אין דעם עמפּרעס האטעל

CANADIAN PACIFIC RAILWAY LINES WORLD'S GREATEST TRAVEL SYSTEM

CANADIAN PACIFIC

קומט, טעלעפאנירט אדער שרייבט צו וועלכן עס איז איידזשענט אדער צו

H. R. MATHEWSON
General Passenger Agent, Winnipeg, Man.